

NIEUWE UITGAVEN.

Welke moeten de hoofdlijnen zijn van een wettelijke regeling der collectieve arbeidsovereenkomst?

Praeadviezen uitgebracht door Mr. L. G. Kortenhorst, te Arnhem en Mr. J. A. Veraart, te 's-Gravenhage, met de debatten gehouden op de vergadering van de rechtskundige afdeeling ¹⁾ op 22 Februari 1919.

Cave hominem unius libri.

I.

Wilhelm Ostwald eindigt zijne critiek van zeker werk met de navolgende kenschets. Ik laat haar onvertaald, dus onverzwakt : „Der Verfasser ist ein Durchgänger, bei welchem die Stufen von „dem Einfall, dass etwas so sein könne, zu der Vermutung, dass „es so ist, und der Ueberzeugung, dass es überhaupt nicht anders „sein kann, mit grosser und anscheinend automatischer Ge- „schwindigkeit zurückgelegt werden.”

Het is onmogelijk, het praeadvies van Mr. Veraart, naar toon, inhoud en strekking, beter te typeeren dan hier is geschied.

Het eigenaardige van een doordraver is, dat hij het voorwerp van zijn bezigheid, in dit geval, de verhouding van kapitaal en arbeid, plaatst onder den teleskoop zijner verbeelding.

Deze gehoorzame dienaar van het menschelijk organisme heeft de eigenschap, dat zij, aan zich zelve overgelaten, en niet stiptelijk en strengelijk, door voldoende kennis, in toom gehouden, noch door nuchtere oordeelskracht bewaakt, links en rechts, grijpt, wat zij vangen kan, om zich bot te vieren.

Licht en schaduw verdeelt zij alsdan naar eigen goeddunken, verheft misstanden, die, in dit eval er zijn, tot ongeneeslijke kwalen, groepeerde daaromheen redmiddelen van eigen vinding, overgiet het geheel met het waas van hare kleurenmenging en vraagt, ten slotte, octrooi voor hare ongeëvenaarde scherpzinnigheid.

---

¹⁾ Te weten der Vereeniging ter bevordering van de beoefening der wetenschap onder de Katholieken in Nederland.

Men zal deze grondtrekken, in het praeadvies, bewaarheid vinden.

Allereerst, keert zich de schrijver tot hetgeen hij noemt de werkelijke ontwikkeling der C. A. Deze zoekt hij in publiekrechtelijke richting, doch kan haar nergens vinden.

In buiten- noch binnenland, denkt men, bij bedoeld contract, aan iets anders dan privaatrecht. Ieder ander zou dit afdoend verschijnsel tot nadenken brengen. Den schrijver geeft het slechts aanleiding tot eene averechtsche schildering.

De bochten, waarin hij zich wringt, kunnen gegadigden nalezen (87). Ik noem er twee : „Het gezichtsveld der duitsche literatuur is beperkt” (88). Inderdaad weet ieder, dat, van de duitsche wetenschap, bekrompenheid de hoofdeigenschap is. Mitsdien komt in een „standaardwerk” voor, de verwerping, mijlenver, van de publiekrechtelijke regeling der C. A.

„De wetgever heeft de ontwikkeling der C. A. belemmerd”. Hoe goed de schrijver is ingelicht, blijkt hieruit, dat juist thas een geheel nieuw Arbeidswetboek, en daarin, vóór alles, eene regeling der C. A. ter hand wordt genomen.³⁾

In verband met hetgeen zijne verbeelding hem als werkelijkheid voor oogen toovert,⁴⁾ blijkt des schrijvers belustheid op publiekrechtelijke regeling der C. A., ten onzent, te zijn ontsproten uit allerlei valsche voorstellingen.

Den algemeenen sleutel vindt men, in de uitspraak : „Komt er „geen goede regeling, dan dreigt het gevaar, dat ons bedrijfsleven vervalt tot Anarchie en Bolsjewisme” (175).

Geleid door deze beide kwelgeesten, vervalt de schrijver, voor het perspectief onzer samenleving in uiterst gevaarlijken waan.

Beantwoorden de arbeiders aan de zooeven gegeven teekening, dan wordt de maatschappij een slagveld, waarin alleen eigenbelang het wachtwoord uitdelt. Mitsdien, worden de werkgevers voor niets dan winzucht vatbare wezens. Een privaatrechtelijke regeling laat hen „onverschillig”. Zij moeten de handen vrij hebben als „op strijden aangewezen” (111).

Alsun, is de baan vrij, voor zijne publiekrechtelijke regeling, die

---

³⁾ Men zie Recht und Wirtschaft van Juli '19 : Ein deutsches Arbeitsgesetzbuch, door Dr. Taendler, blz. 137, alsmede Aufgabe und Gegenstand des künftigen Arbeitsgesetzbuches in Deutsche Juristen-Zeitung van 1 Aug. 1919, blz. 620, door Dr. Viaskel.

al deze euvelen verhelpen moet. Van haar, is d w a n g schering en inslag.

D w a n g om lid te worden van werkgevers- en werknemersbonden, die niet elkander bestrijden, maar gemeenschappelijk op roof uitgaan.

D w a n g om zich te onderwerpen aan strafbepalingen, gelijk m o r t c i v i l e, gehandhaafd door eene zoogenaamde recht spraak, aan wie men het niet kwalijk moet nemen „noch onbevangen noch onkrenkbaar” te zijn (177).

D w a n g om langs dien weg, van bedrijven, kartels, d.w.z. monopolies te maken, waardoor concurrentie geweerd en kleinere vakgenooten, die het mochten onderstaan, een wedkamp in prijs aan te gaan, neergeworpen of het land uitgejaagd worden.

Van dien dwang, zoover het oog reikt, verwacht de schrijver „een duurzamen vrede” (175) en daarvoor eischt hij : „iemand die dat betaalt” (175). Die iemand, is de laatste consument, het publiek.

Dat de schrijver aan het publiekrecht zich vastklampt, is begrijpelijk. Hij heeft dit noodig. Daardoor toch ontslaat hij zich van het toezicht onzer rechterlijke macht, gelijk tevens van al de wettelijke en gróndwettelijke bepalingen, die rechtspraak van belanghebbende vakgenooten in den weg staan.

Hoe oordeelt echter de schrijver zelf over zijne eigene bedrijfsorganisatie, waarvan hij den duurzamen vrede verwacht ?

Wij lezen : „Het lijdt geen twijfel, of de belangen der consumenten zullen op den duur, en ook in normale tijdsomstandigheden, door den Staat moeten worden bewaakt, want de werkelijke ontwikkeling der collectieve arbeidsovereenkomsten „brengt mee, dat de gezamenlijke producenten van eenig bedrijf „in het bondgenootschap van kapitaal en arbeid, een zoo groot „mogelijk voordeel zullen willen behalen tegenover een zoo geringe „mogelijke prestatie” (104). Hetgeen de schrijver zelf zegt, behoeft hij van een ander niet te hooren. Met dit laatste echter hebben zich reeds Prof. Bordewijk herhaaldelijk ³⁾ en Prof. Treub belast. Terwijl eerstgenoemde zijne rechtmatige bezwaren uitvoerig ontvouwt, vat laatstgenoemde zijn kenschets samen in de uitspraak : „In beginsel leidt de zoogenaamde economische bedrijfs-

---

³⁾ Zie Economisch-Statistische Berichten van 30 Juli '19 en Haagsche Post van 2 en 9 Aug. '19.

„organisatie tot bedrijfssluiting, kunstmatige prijsopvoering „en productiebeperking. Prof. Veraart ziet die consequenties wel „in, maar hij telt ze veel te licht. De geheele regeling voert onver- „mijdelijk tot een ongebreidelde uiting van vak-egoïsme op kosten „van den verbruiker”.⁴⁾

Te licht? Uit de repliek van den praeadviseur in het onder- havige werk, blijkt, dat hij ze in het geheel niet ziet. De critiek is dus wel genoodzaakt den hollenden doordraver een : i t e r e t u r d e c o c t u m toe te dienen.

Ze zijn voor het grijpen, de bezwaren, waar des schrijvers licht- gewiekte verbeelding over heen springt.

Neem den algemeenen sociologischen achtergrond van des schrijvers bedrijfsorganisatie.

Het is ten eenenmale valsch, dat de gewone C. A., berustend op trouw aan gemaakte afspraken, derhalve op ethisch ontzag, haar invloed in onze samenleving verloren heeft en tegen eene drijfkracht van lager allooi, eigenbelang, ingeruild worden moet.

Het is volmaakt uit de lucht gegrepen, ons bedrijfsleven, der- halve onzen arbeidsstand, te vereenzelvigen met enkele raddraai- ers, alzoo vatbaar te achten voor een geest van omwenteling en toeëigening, als waarvan wij het treurige tafereel en gevolg, el- ders, voor oogen hebben.

Het is eene grove dwaling, dat men het ethisch gebied, den onmisbaren grondslag van der menschen onderlinge maatschap- pelijke verhoudingen, meent te kunnen verlaten en daarvoor dwang (verplicht lidmaatschap, strafbedreiging) in de plaats te stellen. Naar eene juiste opmerking van Emerson, verliest men nooit straffeloos de r e d e e m e n g q u a l i t e i t s o f m a u - k i n d uit het oog.

Het is ongehoord dien dwang toe te vertrouwen aan personen, wier genis aan onbreukbaarheid en onpartijdigheid men veront- schuldigt, waar ontstentenis dezer eigenschappen voor willekeur en favoritisme vrij spel laat.

Des schrijvers bedrijfsorganisatie, als geheel, heeft deze valsche sosiologie tot uitgangspunt.

Neem, in het bijzonder des schrijvers psychologische voorstel- ling.

Hij stelt zijne organisatie onder de hoede van het eigenbelang

---

⁴⁾ Mr. M. W. F. Treub. Vragen van dezen Tijd (Haarlem 1919), blz. 79.

(111), waardoor werkgevers en werknemers aan elkander gekluisterd zijn.

Die boei is een stroohalm, welke verbroken wordt, zoodra het eigenbelang, immers van nature onbegrensd (men denke aan Spinoza's : de menschen begeeren de dingen niet, omdat zij goed zijn, maar zij noemen ze goed, omdat zij ze begeeren), juist in opzegging van het bondgenootschap heil ziet of zoekt.

Volkomen terecht trouwens, op des schrijvers standpunt. Om van plichtsverzaking te spreken, moet plicht voor oogen gehouden zijn. Dit versmaadt de schrijver voorbedachtelijk. Zijn minachting voor dezen ruggegraad der gewone C. A., die hij als „Vredestraataat” niet ophoudt te hekelen, is onbegrensd. Zijn t r u c is, juist omgekeerd : „de wederpartij sterk te maken”. Zijn middel, juist omgekeerd, niet trouw, plicht, maar belang. Verlaat men nu den bondgenoot, juist op grond van belang, dan wordt de wachtei van zoeven, thans juist medeplichtige, — en dat rechtmatig, e x h y p o t h e s i.

Neem het bondgenootschap zelf, de bestaansreden der samen-spanning.

Lokaas voor de arbeiders, is deelneming aan de prijspolitiek. Men onderscheidde dit wèl van het i n d u s t r i a l p a r t n e r s h i p, dat den arbeiders eene plaats inruimt op de balans, derhalve deel geeft, in de u i t k o m s t der prijspolitiek.

Deze laatste behoort bij den patroon te blijven, naar inzicht op fluctuatie en conjunctieve, in verband met kapitaalsrisico. Het i s communisme, dat de schrijver heet te bestrijden, laat hij prijsbepaling aan de arbeiders mede. De maatstaf der bepaling wordt loonopdrijving, het motiaf zelf van het complot.

Neem de prijsverhooging zelve, gevolg van des schrijvers organisatie, door hem zelf erkend.

Juist thans heeft onze regeering aan eene Staatscommissie het onderzoek naar de duurte opgedragen. Bedoelde organisatie werkt haar niet slechts in de hand, maar kweekt haar kunstmatig.

Neem de productiebeperking, aan des schrijvers organisatie eigen.

Dat de oorlog kapitaalgoederen, op ontzettend groote schaal, vernietigd heeft, is bekend. Niet minder leeft algemeen het bewustzijn, dat ieder volk de alleruiterste krachtsinspanning behoeft, om te vergoeden, wat te loor ging en in den algemeenen wedstrijd aan plaats te veroveren.

Dit tijdsgewricht kiest de schrijver, om te bepleiten de invoe-

ring, van overheidswege, van een stelsel, dat de productie doet verminderen en de kleinere deelnemers daaraan het land uitjaagt. Gaven onze vijanden dien raad, men zou zeggen : quos Jupiter perdere vult, prius dementat. Het eenige, dat wij thans zeggen kunnen is : de hemel beware ons voor onze vrienden voor onze vijanden zullen wij het zelf wel doen.

Neëm, ten slotte, het publiek, „dat betalen moet.” Zal het zich laten welgevallen te worden uitgeschud ? Is het weerloos ?

Om het slagen der samenspanning te keeren, staan het publiek verschillende middelen ten dienste.

Vooreerst, producenten zijn ook consumenten, maar niet op dezelfde wijze en niet over de gansche lijn. Waar zij derhalve als consumenten vrijloopen, kunnen zij, door middel van bezuiniging, nopens de productie, die hun niet aangaat, deze laatste lam slaan.

De pianofabrikant is consument van den textielfabrikant. Wanneer dezen laatste de prijs vooreen piano te hoog is, laat hij zijn collega er mee zitten.

Vervolgens, het complot der bedrijfsorganisatie lokt uit de hoogst aanbevelenswaardige consumtie-vereeniging. Zij bezuinigt op aankoop en geeft premie, in de winst, van den verkoop. Zij vormt alzoo een slagboom, dwars tegen des schrijvers organisatie in.

Verder, ook de buitenlandsche nijverheid doet, door middel van dumping, zich danig gelden. Onze jaarbeurs daagt haar uit ten strijde, hetgeen natuurlijk toejuiging verdient. Het is alzoo tevens geraden het publiek niet tot retorsie-maatregelen te dwingen. Mitsdien, zal aan des schrijvers organisatie de rug worden gekeerd.

Kennelijk, stoort zich de schrijver aan geen enkele dezer bedenkingen.

Ook het opmerkelijke feit, dat hij, in een *a u d i t o i r e d' é l i t e*, van de deelnemers aan de gedachtenwisseling, niet één voor zijn stelsel, winnen kon, laat hem, blijkens zijne repliek, onverschillig.

Om strijd, werd hem echter te verstaan gegeven, dat zijne publiekrechtelijke regeling van gebreken wemelt.

Men wees op :

de wording der C. A., wier wezen geheel van privaatrechtelijken aard is (Nelissen)

de kartel-formatie aan des schrijvers organisatie eigen

hare „werk-dooding” ;
 hare „verkapte, maar volkomen socialisatie”
 het gevaar van concurrentie met het buitenland (Teulings) ;
 het te nauwnood voorkomen feit, dat men reeds een niet-aangesloten drukker, op dien enkelen grond, van een deel van zijn inkomen had willen berooven (Hoffman) ;

De verlamdende werking van des schrijvers organisatie op de industriële wetenschap, doordien het weren van concurrentie een oorkussen wordt ;

willekeurige prijsbepaling ;
 uitbuiting van consumenten ;
 nadeelen voor de nijverheid zelve (Steger).

Twee hooggeplaatste magistraten waarschuwden tegen de gebreken eener rechtspraak van belanghebbende vakgenooten (Nellissen, Ledeboer).

Slechts van twee zijden, werd, in de bedoelde organisatie, een lichtpunt gevonden, dat echter kwalijk gehandhaafd worden kan en slechts als handreiking aan een drenkeling bedoeld schijnt.

De heer Aengenent prees het solidariteitsgevoel, waarvan zij blijk geeft.

Of dergelijk gevoel eerbiedwaardig is, zal toch wel afhangen van zijn object. Bij deelneming aan gemeenschappelijke misdrijven, vindt men het niet zelden. Hoorde eene rechtbank het loven als deugd, zij zou groote oogen opzetten. Hier nu, is uitbuiting van den consument het erkende oogmerk, en de zoogenaamde solidariteit daartoe het middel.

Op nog broozer ijs waagde zich de heer Nolens.

Hij begon met de privaatrechtelijke C. A. en de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie naast, niet tegenover elkander te plaatsen, waardoor die beide eenigermate zouden worden vereenzelvigd.

Dit brengt eene anecdote in herinnering.

Een metselaar viel van een derde verdieping, in dier voege, dat hij niet al te erg zich bezeerde. Een meewaardige ziel vroeg, of hij een glas water wilde hebben, waarop de man, met flauwe stem, antwoordde : een glas water ! Van welke hoogte moet men bij u vallen om aanspraak te hebben op een glas wijn ?

Aldus, zou men den heer Nolens kunnen vragen : hoe groot moet de afstand tusschen twee stelsels zijn, willen zij, door u, tegenover elkander worden geplaatst ?

Zakelijk, bracht de heer Nolens te berde, de leer van Thomas van Aquino, dat namelijk niet de consument, maar de producent den voorrang verdient, in de organisatie van het bedrijfsleven.

Verzwegen werd daarbij, dat, naar de middeleeuwsche levensbeschouwing, de arbeid de vloek is der erfzonde en de contemplatiere levenswijze, als tot godsdienstige overdenking in staat stellend, oorspronkelijk boven hem werd gesteld.

Toch erkende de kerk de nadeelen, uit lediggang voortvloeiend, en wilde, ook Thomas, die, door arbeid, vermeden zien.

Wanneer overigens de heer Nolens spreekt van de „nog niet „verouderde ideeën ook op dit gebied van den Heiligen Thomas „van Aquino” (143) schijnt toch waarlijk voorzichtigheid geboden.

Immers, naar Thomas : „is het mijn en dijn (d.w.z. de eigen „doen) door hebzucht geschapen, tegen het natuurrecht, dat alles „gemeenschappelijk heeft gemaakt”⁵⁾, Of hebben wij ons voor te bereiden op het niet onaardige schouwspel, dat de heer Nolens bij de communisten wordt ingelijfd ?

Met zijn uitgangspunt, ware de publiekrechtelijke regeling met hare onbelemmerde bevoorrechtiging van den producent gered. Jammer echter, dat alsdan de economische wetenschap, sedert den Aquinaat, moet worden verloochend.

Haar grondformule immers : het wezen der economische handeling, is zich te verschaffen een maximum van genot tegen een minimum van offers, ware in vlak het teendeel verkeerd.

Intusschen, ook deze beide heeren, die de voorgestelde organisatie te gemoet wilde komen, eindigden met den raad, voorschands, den privaatrechtelijken vorm te verkiezen.

Dat ook dit feit den schrijver niet tot nadenken bracht, blijkt uit zijne repliek.

Volgens hem, „beschikken wij niet over economen” (173), waardoor en de kortzichtigheid nopens zijn schepping en haar benaming, als nu eens bij uitstek economisch, verklaard, alsmede duidelijk wordt, dat de reeks van beoefenaren dier wetenschap eerst met hem aanvangt.

Te hopen blijft dus slechts, dat de schrijver zich afwenne eene

---

⁵⁾ Zie de plaatsen bij Thomas, bij H. v. Eicken. *Geschichte und System der Mittelalterlichen Weltanschauung*. (Stuttgart 1887), blz. 492 n. 5 en 496 n. 5.

demagogie als gelegen is in de bewering, dat de arbeiders, door zijne organisatie, drie n i e u w e rechtsgoederen deelachtig werden (102).

Als zoodanig, noemt hij : „1°) het recht van den arbeider op „arbeid in de werkplaats van zijn dagelijksche werkzaamheid”.

Nu begrijpt een kind, dat men alleen werk krijgt, als er werk is. De schrijver noemt dan ook ééne bladzijde verder (103) dit recht : „natuurlijk slechts betrekkelijk”. Al doordrayend, had hij dit vergeten:

Verder vinden wij opgesomd : „2°) het recht om niet anders „te worden ontslagen dan met een geldige reden 3°) het recht „om alle geschillen te onderwerpen aan rechtscolleges, waarbij „evenveel vertegenwoordigers van arbeiders, „als vertegenwoor- „digers van patroons als rechter betrokken zijn.”

Cursiveerend merkt de schrijver op : „Hiermee is dan aange- „duid een ontwikkeling van de rechtspositie van den arbeider, „zooals op den huidige dag nergens ter wereld dan in Neder- „land bestaat” (103).

Dit bazuingschal is eene fanfare voor den Typografenbond. Van de deelnemers kan men echter niet vergen te weten, dat deze zoogenaamde „rechtsgoederen” voor ieder verkrijgbaar zijn :

N°. 2 krachtens art. 1639° B. W.

N°. 3 krachtens art. 620 vlg. B. R.

II.

Zoowel het juridisch als het economisch gehalte van het advies van Mr. Kortenhorst staat ver boven dat van Mr. Veraart.

Let men op des eersten conclusies, (78) men zal gemakkelijk zich overtuigen, dat de privaatrechtelijke regeling, welke hij voorstaat, beoogt bij ons geldend verbintenissenrecht zich aan te sluiten. Hij wil de contractsnatuur der C. A. op den voorgrond stellen en haar wettelijk maken tot richtsnoer van rechten en plichten, voor het op haar volgend eigenlijk individueel werkcontract.

De door den schrijver behandelde rechtsvragen (26) werden dan ook, naar streng juridisch-analystische methode, geschieden en onderscheiden. Daarbij doet echter natuurlijk zich gelden des schrijvers algemeen standpunt, als hadden wij, voor de C. A., behoefte aan een speciaal verbintenissenrecht, in meer dan één

opzicht afwijkend van, ja tegen gesteld aan het bestaande, in ons B. W. geregeld.

Ik acht die meening onjuist. Zij is het gevolg van eene in Art. 1637n B. W. gehuldigde misvatting, nopens het karakter zelf der C. A., naar welk wetsvoorschrift de schrijver eenvoudig verwijst (26).

Speciale wettelijke regeling nu, of niet, is een punt van ondergeschikt belang. Daarentegen wordt al het overige beheerscht, door de vraag : naar het wezen der C. A. Ik heb dit vroeger getracht aan te wijzen en mijne meening daaromtrent is onveranderd gebleven. *)

Men heeft, in onze wet, zich aangesloten bij het hoogst verdienstelijke standaardwerk van Lotmar, dat, in vollen omvang de arbeidsovereenkomst behandelt en daarin aan de C. A. een afzonderlijk hoofdstuk wijdt. †)

Van die aansluiting overtuigt men zich gemakkelijk, door vergelijking van ettelijke uitspraken van genoemden schrijver.

Zij volgen hier :

„Der Tarifvertrag ist zwar auf die Zukunft, nämlich die Zeit „nach seinem Abschluss, aber auf keine dann zu machende positive Leistung gerichtet. Sein Ziel is nur die Regelung künftiger „Kontrahierung es wird heute kontrahiert, auf dass morgen in „gewisser Weise kontrahiert werde. Er wird der Inhalt künftiger Kontrakte im voraus festgestellt.” (755).

Dit is de grondgedachte onzer wet.

Ook de partijen zijn gefatsoeneerd naar Lotmar's opvatting :

„Arbeitsgeberseits kann nämlich von einem einzelnen kontrahiert werden, oder von einer Mehrheit” (765).

„Arbeitnerseits kann der Tarifvertrag nur von einer Mehrheit kontrahiert werden” (766).

Ook dit is afgeschreven in ons Art. 1637n B. W.

Bij dit alles echter is uit het oog verloren, dat Lotmar aan zijn eigen uitgangspunt ontrouw is geworden.

Hetgeen hij Tarifvertrag (C. A.) noemt, — hijzelf zegt het — beoogt niet een contract voor thans, maar eene regeling, eene norm voor contracten der toekomst.

*) Zie mijn : De Collectieve Arbeidsregeling (den Haag 1906).

†) Men zie P. Lotman, Der Arbeitsvertrag nach dem Privatrecht des deutschen Reichs, dl. I (Leipzig 1902 ; blz. 755 vlg. Tarifvertrag.

Dan echter vervalt de contractsnatuur thans en blijft de intentie van toekomstige regeling over. Eene zaak, die tegelijkertijd bestaat en niet bestaat, kent noch het Recht noch de Logica.

Inderdaad wijzen de feiten den weg en Lotmar heeft zich slechts vergist in de voorstelling daarvan.

Die regeling voor de toekomst heeft dus slechts contractsnatuur, in zooverre werkgevers onderling, jegens elkander, zich verbinden, van de onderling afgesproken arbeidsvoorwaarden, bij de door hen in dienst te nemen arbeiders, niet te zullen afwijken.

Evenzeer heeft zij, anderzijds, slechts contractsnatuur, in zooverre werknemers onderling, jegens elkander, zich verbinden, niet op andere voorwaarden dan de onderling afgesprokene, eene dienstbetrekking te zullen aanvaarden.

Deze weerszijdsche onderlinge afspraken, nopens toekomstige contracten, zijn de C. A.

Wat art. 1637n B. W. daarvoor uit geeft, is valsch. Om twee redenen.

Vooreerst, omdat de regeling, de norm, wél onderling tusschen werkgevers en werknemers) maar niet met elkander wordt gemaakt.

Vervolgens, omdat werd zij wél gemaakt tusschen werkgevers en werknemers, zij niet zou zijn een collectief contract, maar een doodgewoon, alledaagsch contract toirt court.

Het spreekt immers van zelf, dat, van een contract, deze zijne benaming niet gewijzigd wordt, naar gelang, aan weerszijden, een of wel meer personen daaraan deelnemen.

De onderlinge regeling nu, d.w.z. de werkelijke C. A. schept niet een rechtsband noch voor den werkgever, noch voor den werknemer.

Daartoe is zij niet bij machte. Immers het fundamenteële beginsel van ons verbintenissenrecht, voorgeschreven in art. 1649 B. W. is: dat een contract niet bestaat, tenzij men jegens iemand zich verbonden hebbe.

Bij de onderlinge weerszijdsche regeling nu is die „iemand, niet aanwezig, vaak zelfs nog ten eenenmale onbekend.

Aanwezig waren daar werkgevers, hier werknemers. Daaruit vloeien dan ook de gewone rechtsgevolgen voort.

Heeft een werkgever aan de afspraak niet zich gehouden, zijn collega, deelhebber in het onderling akkoord, kan hem schadelijchig maken, indien schade bewijsbaar is.

Hetzelfde geldt voor een arbeider tegenover zijn collega, deelebber in het onderlinge akkoord.

Dit alles volgt uit algemeene rechtsbeginselen. Kent eene speciale wet aan de weerszijdsche onderlinge regeling normatieve werking toe voor het individueele werkcontract, het ware *contractionem juris*, omdat art. 1649 B. W. in den weg staat.

Zegt men, naar engelschen trant: de wet kan alles, behalve van een man een vrouw maken, ik antwoord: eene vermindering van ons burgerlijk recht wrekt zich, door conflicten.

Naast deze eerste inbreuk, wenscht de schrijver een tweede.

Zijne slotconclusie luidt: „dat een C. A. gelden zal voor het „geheele land, ook ten aanzien van hen, die niet direct of indirect „hadden medegewerkt aan de totstandkoming der C. A. (81)

Daarmede ware verzaakt eene tweede fundamenteele bepaling van ons burgerlijk recht vervat in art. 1376 B. W. luidende: „Overeenkomsten zijn alleen van kracht tusschen de handelende „partijen”. Derden kunnen zij noch benadeelen, noch bevoordeelen.

Wil men weten, hoe rechts- en menschkundig deze oud-romeinsche, thans nog voor Staats- en maatschappelijk bestuur, in de Vereenigde Staten, geldende regel is, men leze het na, bij de Tocqueville: „La Providence a donné à chaque individu, quel „qu'il soit, le degré de raison nécessaire pour qu'il puisse se „diriger lui-même dans les choses qui l'intéressent exclusivement”.⁵⁾

Deze regel ligt op den bodem der Amerikaansche rechtsregeling der C. A.

Zie haar hier, in de eigen woorden van de schrijvers, die, evenals voor Duitschland, Lotmar, het arbeidscontract van hun land bespraken:

„The so-called „contract” which a trade union makes with an „employer or an employer's association is merely a „gentlemen's „agreement” a mutual understanding, not enforceable against „anybody. It is an understanding that, when the real labor contract is made between the individual employer and the individual „employer, it shall be made according to the terms previously „agreed upon. But there is no legal penalty if the individual

⁵⁾ Démocratie en Amérique. Oeuvres II, p. 403.

„contract is made differently. To enforce the collective contract „would be to deny the individual's liberty to make his own contract". *)

Wij zullen wel doen, ook onze C. A. buiten normatieve rechtswerking op de individueele werkcontracten te laten.

De C. A. is een „Vredestractaat". Die hoon van Mr. Veraart is zijn kroon.

De wet vertrouwe op het gentlemanlike gevoel, op het fiere bewustzijn van patroons en arbeiders, dat ieder kunnen het eens gegeven woord gestand zal doen.

Daarmede wordt sterker band geschapen dan gelegen ware in het vooruitzicht, door samenspanning, op kosten van het publiek, onrechtmatig zich te verrijken.

A'dam, Sept. ,19.

J. A. L e v y.

---

*) J. R. Commons and J. B. Andrews. Principles of Labor Legislation (New-York and London 1916), blz. 118. „Het z.g. contract dat een vak-„vereeniging sluit met een werkgever of een werkgeversvereeniging, is „slechts een „afsprak op eerlijk mans woord", een wederzijdsche intentie, „tegen niemand vervolgbaar. Men spreekt af, dat, wanneer het werkelijke „contract gesloten wordt tusschen den individueelen werkgever en den „individueelen werknemer, het gesloten worden zal overeenkomstig de „bevorens gemaakte afspraak. Maar indien het individueele contract van „deze afsprak afwijkt, blijft het zonder rechtsgevolg. Ware de C. A. ver-„volgbaar, de individueele contractsvrijheid ware geschonden."
